

Mjesto za *whānau*

Aroaro Tamati i Erana Hond-Flavell

Aroaro Tamati i Erana Hond-Flavell opisuju rad maorskog centra za inovacije *Te Kōpae Piripono*, u sklopu kojeg djeluje dječji vrtić na maorskom jeziku na Novom Zelandu, čija je filozofija utemeljena na razvoju osjećaja pripadanja.

Tātai Whakapapa

(Naše mjesto u Svemiru)

Ko Rangi, ko Papa
Ka puta ko Rongo
Ko Tanemahuta, ko Tangaroa
Ko Tumatauenga, ko Haumiatiketike
Ko Tawhirimātea-
Tokona te rangi ki runga
Ko Papa ki raro
Ka puta te ira tangata ki te whai ao
Ki te ao marama
Tihei mouri ora!

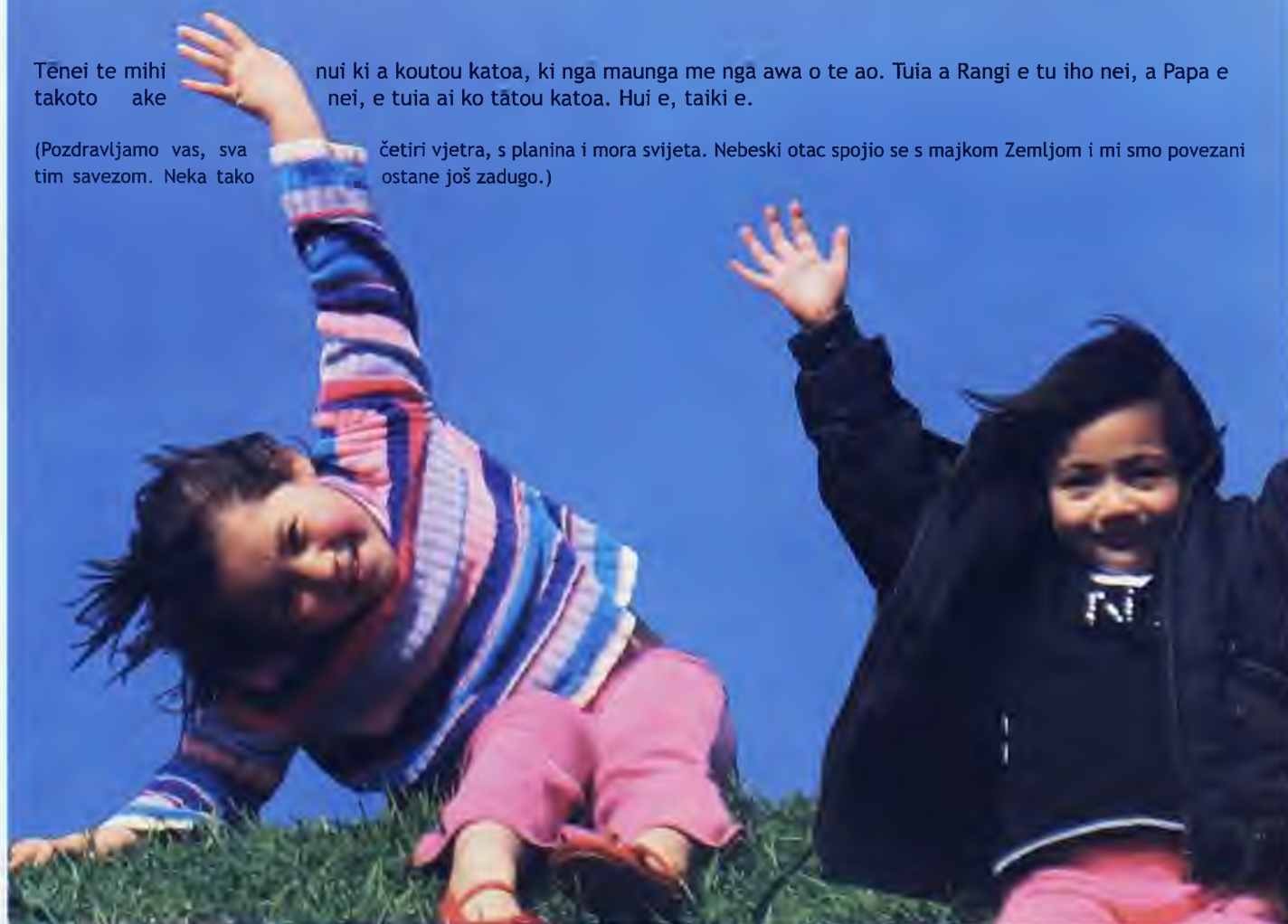
Rangi-nebeski oče, Papa-majko Zemljo
koji ste rodili Rongomātāne,
Tānemāhuta, Tāngaroa,
Tāmatauenga, Haumietike i Tawhirimātea-
Rangi je gurnut prema gore
a Papa gurnuta nadolje
da se može roditi cijelo čovječanstvo
u svijet, u prosvijetljenost
u znanje i razumijevanje.
Neka bude život!

Tēnei te mihi
takoto ake

nui ki a koutou katoa, ki nga maunga me nga awa o te ao. Tuia a Rangi e tu iho nei, a Papa e nei, e tuia ai ko tātou katoa. Hui e, taiki e.

(Pozdravljamo vas, sva
tim savezom. Neka tako

četiri vjetra, s planina i mora svijeta. Nebeski otac spojio se s majkom Zemljom i mi smo povezani
ostane još zadugo.)

Svačiji doprinos je važan

U listopadu 2009. godine je 30 *whānau* članova vrtića *Te Kōpae Piripono* otputovalo na Zlatnu obalu u Australiji, kako bi predstavilo otkrića iz svojeg istraživanja, te upoznao lokalne aboridžinske zajednice. U organizaciju ovog važnog putovanja bili su uključeni svi članovi *whānaua*: u njegovo planiranje, široku akciju prikupljanja novca za put, koordinaciju puta i smještaja, te pripremu društvenih događanja. Djeca su pojedinačno, ali i zajedno s članovima njihovih obitelji, na neki način pridonijela ovim naporima. Ipak se angažman jednog *whānau* člana posebno ističe. Jedna starija članica zajednice, Kuia Tapakione, nije bila sposobna za putovanje, ali je svejedno bila odlučna da pomogne u organizaciji putovanja. Kad smo trebali pomoć pri organizaciji lokalnog relija, ona je pomagala, zapisujući prolazna vremena; kad smo organizirali humanitarnu roštiljadu, kuhala je kobasice. Iako se Kuia Tapakione smije i umanjuje svoj doprinos, za obitelj *whānau* njezin je doprinos značajan i važan. Njezin doprinos nije važan samo u praktičnom smislu – puno je važniji doprinos koji je osigurala svojim prisustvom jer je njime znatno ojačala osjećaj za *whānau*, kao i osjećaj pojedinca za pripadnost i 'mjesto'.

Ime 'našeg mjesta' je *Te Kōpae Piripono*, djelujemo na Novom Zelandu i predstavljamo dječji vrtić u kojem su djeca odmalena izložena našem materinjem maorskom jeziku. Za nas, osjećaj za mjesto počinje s *whānauom* - idejom zajedništva unutar obitelji, ali i zajedništva u širem obiteljskom smislu.

Sušтина vrtića *Te Kōpae Piripono* utjelovljena je u samom nazivu. Riječ *Kōpae* na području regije *Taranaki* znači gnijezdo, u kojem se mladunci hrane, odgajaju, uče jezik i odrastaju. *Piripono* znači posvećenost i predanost, a može se prevesti i kao iskren i vječan zagrljaj.

Svaki član *Te Kōpae Piripono* zajednice daje važan doprinos za *whānau* vrtića. Pojedinačan doprinos cijeni se u svakom slučaju, jer svatko pridonosi na neki svoj način. *Kaitiaki* (odgajatelji) zajednici pridonose svojim vremenom, profesionalnim znanjem i radom, poznavanjem *reo* i *tikanga* (jezika i protokola), a zauzvrat su cijenjeni i uvažavani kao profesionalni voditelji centra. Roditelji djece i njihove šire obitelji pridonose vlastitim snagama, znanjem i vještinama vođenja. A djeca (koja pohađaju vrtić *Te Kōpae Piripono* prvih 6 godina života) pridonose svojom energijom, nasljeđem i svojim urođenim potencijalima.

Djeci pristupamo cjelovito, *holistički*, kao pojedincima s jedinstvenim kvalitetama i sposobnostima, ali također i kao članovima zajednice *whānau*. *Te Kōpae Piripono* nije samo mjesto *whānau* djeteta; on je i *whānau* šire

djetetove obitelji. Stoga *Te Kōpae Piripono* nije samo mjesto gdje djeca odlaze nešto naučiti - to je i mjesto za *whānau*.

Povijesni kontekst
Izgradnja okruženja za *whānau* u vrtiću *Te Kōpae Piripono* je poput pobjede za tangata *whenua*, naše domorodačko stanovništvo Novog Zelanda. Dok je tradicionalno *whānau* genealoškim vezama predstavljalo društveno, političko i ekonomsko tkivo maorskog društva, stvarnost je odražavala da su mnoge obitelji uključene u *Te Kōpae*

Piripono vrtić imale malo doticaja s *Kaupapa Māori* (maorskom paradigmom življenja). Nasljeđe se prenosilo preko roditelja, djedova i baka, koji su preživjeli vrlo učinkovit proces kolonizacije. Razvoj *Whānaua* u vrtiću *Te Kōpae Piripono* je naš pokušaj da nepravde učinjene u prošlosti ispravimo u psihološkom, kulturološkom i odgojno-obrazovnom smislu. Okruženje koje njeguje *whānau* podržava i potpomaže duhovno ozdravljenje i rast Maora. Kroz razvoj *whānaua* mi ponovno osvajamo svoju kulturu, povijesno nasljeđe, identitet, samosvojnost i osjećaj pripadanja. Dobivamo natrag našu maorsku bit. Time osvajamo i našu maorsku budućnost.

Iako većina članova vrtića *Te Kōpae Piripono* ima korijenske veze s plemenom iz kojeg potječemo, naš je vrtić suvremeno koncipirao *whānau* na način da se zajednička odgovornost prema kulturološkoj obnovi našeg naroda, *kaupapa* - povezuje s našim *whānauom*.

Centar za inovacije *Te Kōpae Piripono* 2008. godine je *Kōpae Piripono* završio trogodišnji istraživački projekt Centra za inovacije. Naš je cilj istraživanja bilo detaljno istražiti strukturu razvoja zajednice *whānau*, te našu vlastitu konceptualizaciju vodstva u *Te Kōpae Piripono* - gdje se vodstvo treba promatrati u smislu četiri ključne odgovornosti (*Ngā Takohanga e Wha*):

- **Te Whai Takohanga - Imati odgovornost** - imati dodijeljene uloge i stupnjeve odgovornosti;
- **Te Mouri Takohanga - Biti odgovoran** - stav pojedinca i njegovo djelovanje: profesionalnost, pozitivan stav i etičko djelovanje;
- **Te Kawe Takohanga - Preuzimati odgovornost** - hrabrost, preuzimanje rizika, poduzimanje i djelovanje, odgovaranje na nove izazove;
- **Te Tuku Takohanga - Dijeliti odgovornost** - podjela ovlasti, uloga i položaja u društvu. Također i prihvaćanje različitih gledišta, te pružanje pomoći drugima.

Naš pogled na vodstvo uključivao je sve sudionike *Te Kōpae Piripono* vrtića, neovisno o njihovoj ulozi (bilo da su odgajatelji, djeca, roditelji ili ostali članovi *whānau* zajednice). Pojedinačno vodstvo u vrtiću *Te Kōpae Piripono* utemeljeno je na podršci drugima, ali i na trajnom pozivu drugima da razumiju i prihvate svoje pojedinačne i kolektivne odgovornosti za potporu našoj djeci i našem vlastitom učenju i razvoju.

Naše je istraživanje pokazalo kako nemir i strah najviše ograničavaju sve dobne skupine, te predstavljaju najveću zapreku individualnom i kolektivnom razvoju. Strah je velika prepreka za *whānau*, on je razlog nesudjelovanja očeva u poučavanju djeteta. Otkrili smo da su ove

emocionalne teškoće, stare generacijama, dugotrajna posljedica proživljenih negativnih iskustava obitelji, te već spomenutog međugeneracijskog učinka kolonizacije i *murū raupatu* (velikih otimanja zemlje domorocima u 19. stoljeću). Poticanje i jačanje vodstva na svim razinama pokazalo se kao intrigantan izazov. Otkrili smo da ustrajnost, briga i empatija za druge, te uporno pozitivno djelovanje i podrška (posebno odgajatelja), pomaže članovima zajednice *whānau* da se počnu otvarati i biti iskreni jedni prema drugima, da steknu povjerenje i vlastiti unutarnji mir. Dinamička transformacija ovog procesa, koja se odvijala postupno, široka je i dalekosežna - posebno za djecu. Kad se to dogodi, naša će djeca odrasti u ponosne Maore - sigurne i aktivne građane svijeta, u čije će se sposobnosti imati povjerenja.

Aroaro Tamati i Erana Hond-Flavell su *whānau* osnivači maorskog vrtića *Te Kōpae Piripono*. Ministarstvo odgoja i obrazovanja osnovalo je Centar za inovativna istraživanja.
tekoaepiripono@xtra.co.nz

Stavovi u ovoj studiji ne predstavljaju stavove i mišljenja Ministarstva.

Podijelimo strah s drugima Sheldonova priča

Kad je Sheldon prvi put upisao svoje dvije kćeri u *Te Kōpae Piripono*, gotovo da nije ni ulazio u vrtić. Došao bi do ulaznih vrata, predao djecu i odlazio, skoro bez ijedne izgovorene riječi. Pokušali smo zapodjenuti razgovor, ali on bi doslovce pobjegao s vrata. Jednog jutra je *Kaitiaki* (odgajateljica) zaustavila Sheldona i zamolila ga za razgovor. Razgovarali su, i na temelju toga smo saznali kako ga je odgojio djed, koji je s njim razgovarao samo na maorskom. Ali, kad je Sheldon imao 11 godina, djed je umro i, kako sam priznaje, od tuge je 'malo skrenuo' i u svijesti blokirao skoro cjelokupno znanje maorskog jezika - sve do upisa svojih kćeri u *Te Kōpae Piripono*. Povjerio nam se kako mu je strašno bilo doći na mjesto gdje svi govore samo maorski. Smrznuo bi se od pomisli da neće razumjeti, ili se dovesti u neugodnu situaciju. Bilo je fascinantno opažati kako se nakon ove ispovijedi Sheldon promijenio. Kako kaže njegova supruga: 'Mislim da mu je pomoglo što ste razgovarali s nama i kroz *kōrero* (razgovor) podijelili naše strahove. Strah nestaje ako se podijeli s nekim.' Osvrćući se na svoj problem, Sheldon kaže da je bitna bila upornost *Kaitiaki* odgajateljice - upornost i odlučnost da s njim izgradi odnos. Umjesto da smo ga prosuđivali, osjetio je prihvaćanje i ohrabrenje. Još dodaje: 'Ovdje sam kao doma. Osjećam se kao dio pokušstva.' No, tu sve ne prestaje, jer se dinamički procesi Sheldonovog učenja nastavljaju. Njegova je starija kći bila stidljiva i oprezna u sklapanju prijateljstava. Očevo je otvaranje postalo i njezino.

